

Л.Н.ГУМИЛЕВ ат. ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени Л.Н.ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY
Л.Н. ГУМИЛЕВ ат. ЕҰУ ЖАНЫНДАҒЫ ЗАМАНАУИ ЗЕРТТЕУЛЕР ИНСТИТУТЫ
ИНСТИТУТ СОВРЕМЕННЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ЕНУ имени Л.Н.ГУМИЛЕВА
IMS OF LN GUMILYOV ENU
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР ИНСТИТУТЫ
ИНСТИТУТ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ
ECONOMIC RESEARCH INSTITUTE
«ҚАРЖЫЛЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚТАРДЫ ЗЕРТТЕУ ЖӨНІНДЕГІ ОРТАЛЫҚ» РМҚ
РГП «ЦЕНТР ПО ИССЛЕДОВАНИЮ ФИНАНСОВЫХ НАРУШЕНИЙ»
RSE «CENTRE FOR FINANCIAL VIOLATIONS RESEARCH»

**«ӘЛЕМДІК ЭКОНОМИКАНЫҢ ТУРБУЛЕНТТІЛІК РЕЖИМГЕ КІРУ
ЖАҒДАЙЫНДА ЕЛДІҢ СЫРТҚЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТІ»**

Халықаралық ғылыми- тәжірибелік конференциясының

ЕҢБЕКТЕРІ

ТРУДЫ

Международной научно-практической конференции

**«ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ СТРАНЫ
В УСЛОВИЯХ ВСТУПЛЕНИЯ МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ
В РЕЖИМ ТУРБУЛЕНТНОСТИ»**

Works of the international scientific- practical conference

**«FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF THE COUNTRY IN CONDITIONS
OF ENTRY OF THE WORLD ECONOMY TO THE MODE
OF TURBULENCE»**

2 часть

2015

Астана

УДК 339.9(063)
ББК 65.5
Ә 52

Редакция алқасы

МАДИЯРОВА Д.М. – төрағасы, э.ғ.д., профессор
РАХМЕТУЛИНА Ж.Б. – төраға орынбасары, э.ғ.к., профессор, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Экономика» кафедрасының меңгерушісі
АХМЕТЖАНОВА С.Б. - э.ғ.д., профессор, Ғылыми экономикалық сараптама орталығының директоры, Экономикалық зерттеулер институты
АЗАТБЕК Т.А. – э.ғ.д., профессор
ЕГЕМБЕРДИЕВА С.М. – э.ғ.д., профессор
РАИМБЕКОВ Ж.С. – э.ғ.д., профессор
ШАЛБОЛОВА У.Ж. – э.ғ.д., профессор
КӘРІБАЕВ Ә.А. - э.ғ.к., Қолданбалы ғылыми зерттеулер бөлімінің меңгерушісі, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің «Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу жөніндегі орталық»
СЫДЫҚНАЗАРОВ М.Қ. - ф.ғ.к., саясаттану PhD докторы, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ жанындағы Заманауи зерттеулер институтының директоры
ТЛЕСОВА Э.Б. - э.ғ.к., доцент

Ә 52 «Әлемдік экономиканың турбуленттілік режимге кіру жағдайында елдің сыртқы экономикалық қызметі» халықаралық ғылыми- тәжірибелік конференциясының еңбектері. - Астана: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2015.-577б.

Труды международной научно-практической конференции «Внешнеэкономическая деятельность страны в условиях вступления мировой экономики в режим турбулентности».- Астана: Евразийский национальный университет им.Л.Н.Гумилева, 2015.-577с.

Works of the international scientific- practical conference «Foreign economic activity of the country in conditions of entry of the world economy to the mode of turbulence».- Astana: L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2015.-p.577.

ISBN 978-601-301-521-7

УДК 339.9(063)
ББК 65.5

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2015
© Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, 2015

ISBN 978-601-301-521-7

Список литературы

1. Липин А.С., Полякова О.В. Оценка интеграционных процессов в Едином экономическом пространстве на примере торговли товарами. // Практика интеграции ЕЭИ. –№ 1 (22) 2014 г. с. 80-96.
2. Воронина Т.В. Структура внешней и взаимной торговли как индикатор проблем неоиндустриализации и конкурентоспособности экономик стран ЕАЭС. – Конкурентоспособность национальных экономик и регионов в контексте глобальных вызовов мировой экономики. Монография: под ред. Ворониной Т.В. Ростов-на-Дону: Издательство ЮФУ, 2015. – 234 с.
3. [http://ati.su/Media/News.aspx?ID=31386&HeadingID=2&Page Size=871](http://ati.su/Media/News.aspx?ID=31386&HeadingID=2&PageSize=871).
4. Выбраны лучшие экспортеры Ростовской области 2014 года. Газета «Коммерсант» . 01.06.2015 г. // <http://www.kommersant.ru/doc/2738941>.
5. Национальный инвестиционный интерактивный веб-сайт обо всех аспектах инвестиций в Казахстане// <http://www.invest.gov.kz/>.
6. <http://russelhoz.ru/interview/4524/>.
7. <http://www.tppro.ru/search/?text>.
8. Кулбатыров Н.Н., Каменова С.Б., Асенова А.Е. Факторный анализ текущего состояния бизнес-климата в регионах Казахстана // Проблемы современной экономики № 4 (52), 2014. – с. 322-326.

МҰНАЙГАЗ КӘСІПОРЫНДАРЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ МЕН БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН АРТТЫРУ БАҒЫТТАРЫ

С.М. Егембердиева, А.Кадырбергенова, Г.Жәдігер

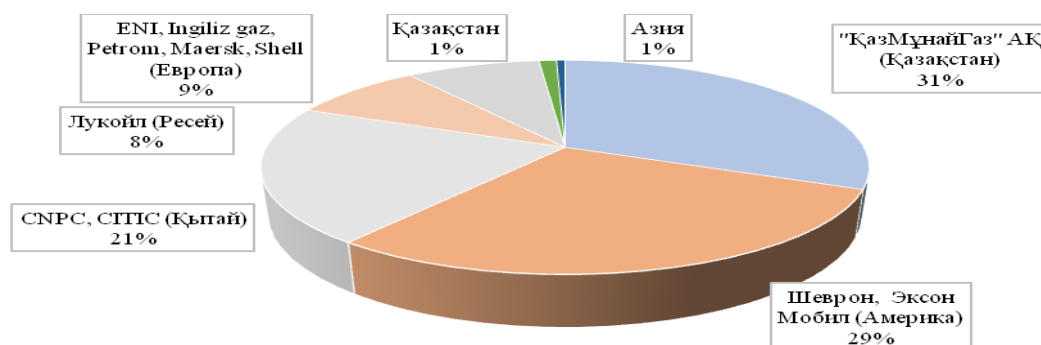
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық
университеті, Астана қ., Қазақстан

Еліміздің қазіргі және орта мерзімді дамуындағы негізгі стратегиялық ұстаным–экономикалық өсуді экстенсивтік емес, интенсивті, индустриалды-инновациялық факторлардың басымдылығы есебінен қамтамасыз ету [1].

Өткен жыл Қазақстан үшін ұлттық мұнайгаз саласын ілгерілетуге қатысудан түсетін барынша пайда көруді қамтамасыз етуге бағытталған «ҚазМұнайГаз» 10 жылдық кезеңіне арналған Даму стратегиясының қабылдануымен аталып отыр. Осы Стратегияны іске асыру компания құнын көбейтуге, өндіріс рентабельділігін арттыруға, ұлттық экономиканы жаңғыртуға және әртараптандыруға және әлемнің аса ірі мұнай-газ компаниялары қатарына кіруге мүмкіндік береді. 2022 жылға қарай көмірсутегі қорларын 1,4 млрд. тоннаға; мұнай және газ конденсатын өндіру көлемін – жылына 35,4 млн. тоннаға; мұнай өңдеу көлемін – жылына 21 млн. тоннаға дейін; экспортты мұнай тасымалдау жүйелерінің өткізу қабілетін жылына 101 млн. тоннаға дейін жеткізуді жоспарлап отырмыз. Қазіргі заман кезеңінде «ҚазМұнайГаз» стратегиялық міндеттерінің бірі – құрлықта және теңізде геологиялық барлау бойынша жұмыстарды күшейту арқылы көмірсу тегі

шикізаты қорын өсіру.

Қазақстанның ұлттық мұнай-газ секторы ЖІӨ-дегі үлесі айтарлықтай жоғары деңгейде. Сектордың басты міндеті – бәсекеге қабілетті өнім өндірісінің жоғары қарқынды өсуін қамтамасыз ету.

Ескертпе - «ҚазМұнайГаз» Ұлттық Компания Акционерлік Қоғамының мәліметтері бойынша құрастырылды

Сурет 1 – 2014 жылы «ҚазМұнай Газ» АҚ-ның еліміздің мұнай-газ секторындағы үлесі, %

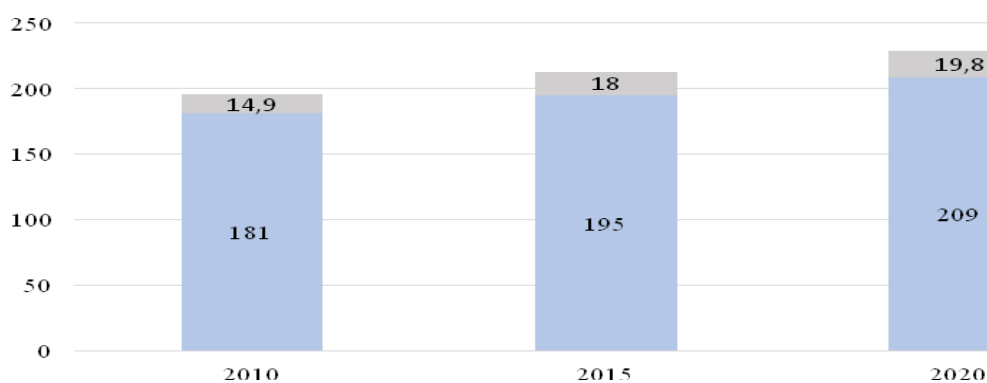
«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ үлесі республика бойынша мұнай өндіруден 30 пайызды құрайды. «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ компаниялар тобының газ конденсаты мен мұнай өндірудің 2014 жылғы жинақталған мөлшері 22,6 млн.тоннаны құрады. «ҚазМұнайГаздың» 2014 жылғы дәлелденген көмірсу қорлары құрайды: мұнай – 776, млн.тонна, табиғи газ – 475,5 млрд.текше метр [2].

Инновациялық және инвестициялық қызметтің жандануы «ҚазМұнайГаз» АҚ-ның дамуын шектеп отырған факторлардың зиянды әсерін әлсіретіп, өндірістік әлеуеттің түбегейлі жаңаруын қамтамасыз етеді, барлық ресурстар шығынын азайтып, қоршаған ортаны қорғау шарттарын мүлтіксіз орындауға өнімнің дәстүрлі және жаңа түрлерін шығаруға ықпалын тигізеді. Инновациялық үрдістің бұлайша қалыптасуы үшін дайындығы жетік, жоғары білікті мамандар қажет.

Жалпы кез – келген өндіріспен айналысатын кәсіпорын үшін инновация ол еңбек өндірісін жаңартудың және жаңа табысқа жетудің басты қайнар көзі болып табылатындықтан, келесі кезекте «ҚазМұнай Газ» АҚ инновация арқылы еңбек өндірісінің өсімін қарастырып өтелік.

2010 жылы «ҚазМұнай Газ» АҚ инновация арқылы еңбек өндірісінің өсімі адам басына 181 мың АҚШ долларды құраса, 2015 жылы 195 мың АҚШ долларды, 2020 жылы – 209 мың АҚШ долларды құрауы тиіс деп жоспарланып отыр.

Келесі кезекте, «ҚазМұнай Газ» АҚ-ның инновация арқылы өндіретін мұнай көлемі төмендегі суретте сипатталған.

Ескертпе - «ҚазМұнайГаз» Ұлттық Компания Акционерлік Қоғамының мәліметтері бойынша құрастырылды

Сурет 2 – «ҚазМұнай Газ» АҚ инновация арқылы еңбек өндірісінің өсімі, мың доллар/адам басына

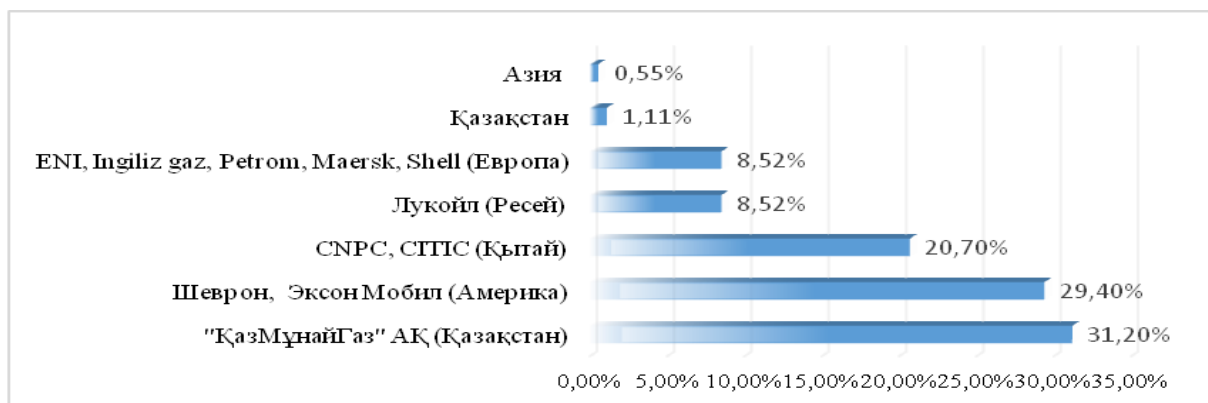

Ескертпе - «ҚазМұнайГаз» Ұлттық Компания Акционерлік Қоғамының мәліметтері бойынша құрастырылды

Сурет 3 – «ҚазМұнай Газ» АҚ инновация арқылы өндіретін мұнай көлемі, млн.тонна

Суретте көріп отырғанымыздай «ҚазМұнай Газ» АҚ-ның инновация арқылы өндіретін мұнай көлемі 2010 жылы 215 млн.тоннаны құраса, 2015 жылы 254 млн.тоннаны, 2020 жылы – 278 млн.тоннаны құрайтындығын компания өзінің стратегиялық жоспарында жоспарлап отыр. Әлемнің жетекші мемлекеттерінде интеллектуалдық әлеует экономикалық өсімнің іргелі көзіне айналған. Демек, экономиканың тиімді дамуын ынталандырудың экономикалық механизмі ғылымға, жаңа технологияға, жаңа білімге, адам капиталын нәтижелі қолдануға негізделуі қажет [3,4].

Келесі суретте Қазақстан Республикасындағы мұнай-газ секторындағы әрекет етуші ұйымдардың арасындағы бәсекелестік қатынастары сипатталған (сурет 4).

Ескертпе - «ҚазМұнайГаз» Ұлттық Компания Акционерлік Қоғамының мәліметтері бойынша құрастырылды

Сурет 4 – 2014 жылы мұнайгаз секторындағы бәсекелестер

Жоғарыдағы суретте көріп отырғанымыздай кезекет Қазақстан Республикасындағы мұнай-газ секторындағы әрекет етуші ұйымдардың арасындағы бәсекелестік қатынастарының ішінде ең жоғарғы үлесті 31,2%-ды «ҚазМұнайГаз» АҚ-ы иеленіп отыр. Яғни байқағанымыздай еліміздің мұнай-газ секторында басқа компаниялар арасында бәсекеге төтеп беретін ұйым ол «ҚазМұнайГаз» АҚ болып табылады.

Әлемдік тәжірибе көрсетіп отырғандай, адам капиталына жұмсалған инвестиция мен экономикалық өсім сабақтас құбылыстар. Сондықтан, экономикалық өсудің басты құралы адам капиталына жұмсалатын инвестиция. Келесі кезекте «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ қызметінің экономикалық тиімділігін арттыру моделі төмендегі суретте көрсетілген (сурет 5).

Модельден экономикалық өсімді ынталандыру механизмінің экономикалық тиімділіктің өсуіне бағыттталып тұрғанын аңғаруға болады. Механизм тиімділігінің критерилері экономикалық өсімнің сапалық анықтамсын көрсетеді, яғни экономикалық өсім үнемі экономикалық дамуды қамтамасыз ету қабілетіне байланысты. Экономикалық өсімді ынталандыру механизмі қызметінің нәтижелері тек сандық емес, әсіресе сапалық өсімде де көрінеді, бұл өз кезегінде, адамдардың өмір сүру деңгейінің көтерілуіне, өмір сапасының жақсаруына, халықтың тұрмыс деңгейі бойынша жіктелуінің анағұрлым азаюына серпінді ықпалын тигізеді [3,4].

Экономикалық өсімді ынталандыру механизмін қалыптастыруда бірінші кезекте ғылымды мемлекеттің есебінен қаржыландыру мәселесі тұр. Мұнымен қатар, ғылыми-техникалық прогрестің дамуында шаруашылық субъектілерінің шығындарын арттыру қажет. Ғылыми-зерттеу жұмыстарына бюджеттен қаржыландыру 2007-2011 жж. 40% деңгейінде болса, 2013ж. ол 50,3%-ға көтерілді. Қаржыландыру көздеріндегі өзіндік қаражаттың үлесі 18,3% шамасында.

Жалпы стратегиялық жоспарлы көрсеткішпен салыстырғанда мұнай тасымалы көлемі 2013 жылы 0,5 пайызға, газ тасымалдау көлемі 2,5 пайызға артқан. Өз кезегінде еңбек өнімділігі де 11,4 пайыз ұлғайды.

Ескертпе – зерттеу нәтижесі бойынша құрастырылған

Сурет 5 – «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ қызметінің экономикалық тиімділігін арттыру моделі

Қазіргі таңда құрлық пен теңізде геологиялық барлау жүргізу жұмыстарын күшейту, сол арқылы көмірсутегі шикізаты қорын көбейту – «ҚазМұнайГаз»-дың стратегиялық дамуындағы ерекше бағыттардың бірі саналады. Ұлттық компания мен және оның стратегиялық әріптестері соңғы жылдары Каспийдің қазақстандық секторынан екі бірдей кеніште мұнай қоры табылғанын жариялаған болатын. Аталмыш кен орындарындағы мұнай қоры 98,6 миллион тоннаны құрайды [3,4].

Экономикалық өсімді ынталандырудың тиімді механизмін қалыптастырудың маңызды бағыттары–жоғары деңгейдегі инвестициялық белсенділікті қамтамасыз ету, қаржылық қызметті реттеу, бағалы қағаздар нарығын қалыптастыру, қысқа және орта мерзімді болжамдар жасауды талап етеді.

Мұндай бағыттардың іске асырылуы төмендегі шаралардың нақты орындалуын қажет етеді:

- экономиканың, жоғары технологиялық үрдістері басым құрылымына көшу;
- іргелі және қолданбалы зерттеулері мемлекет және жеке меншік тарапынан қолдау;
- ғылыми зерттеулерді бюджеттік қаржыландырудың тұрақты, заңдық нормативтермен қамтамасыз ету;

- қаржы ресурстарын тиімді пайдалана отырып, адам әлеуетін инвестициялауды жетілдіру.

Әдебиеттер тізімі

1. НҰРЛЫ ЖОЛ. Президенттің Қазақстан халқына жолдауы, Егемен Қазақстан, 2014 жыл 11 қараша
2. «ҚазМұнайГаз» Ұлттық Компаниясы» Акционерлік Қоғамының 2011-2014 жылдық есебі
3. Куандықов Б. Время легкой нефти прошло// Kazenergy Ақпараттық – сараптамалық журнал. - 2014 желтоқсан №6 (67), 66-72 б.
4. Киинов Л. Казахстан – основной двигатель роста добычи нефти в Евразии: ключевые проекты, перспективы и новые возможности// Kazenergy Ақпараттық – сараптамалық журнал.- 2012 қараша №5 (55), 24-31 б.

УДК 336.77.067.22

СИНДИЦИРОВАННОЕ КРЕДИТОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ УСТОЙЧИВОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ

И.А. Езангина

Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования «Волгоградский государственный технический университет», г. Волгоград, Россия

Синдицированный (консорциумный) кредит представляет собой среднесрочный кредит, чаще всего международный, который может быть предоставлен одному заемщику группой банков-кредиторов при объединении их финансовых ресурсов. В современной мировой практике синдицированные кредиты являются достаточно распространенным инструментом банковского кредитования. Синдикации сочетают преимущества публичного размещения и индивидуального подхода к параметрам и условиям привлечения разнообразных кредитных продуктов: фиксированных кредитов, револьверных кредитных линий, аккредитивов, овердрафта и др. Синдикация как инструмент современного банковского кредитования может быть поддержан на уровне государственно-частного партнерства, когда государство может содействовать привлечению нескольких частных соинвесторов (банков) в один проект. Клиентами этой системы являются только юридические лица (крупные предприятия, финансовые институты (в том числе, банки), государство).

История синдицированного кредитования в России начинается с 1995г. Первыми кредиторами являлись Международный и Европейский банки реконструкции и развития, а заемщиками - несколько крупных российских банков. Таким образом, на начальном этапе российские банки сталкивались с